

บทที่ 3

การให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองของกองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเป็นรูปแบบหนึ่งของการสนับสนุนพรรคการเมือง โดยรัฐ ก่อตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อให้การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมือง ภายใต้หลักการซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการสนับสนุนพรรคการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 328 บัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองจะต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสนับสนุนพรรคการเมือง ดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยให้กระทำได้โดยบุคคลตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป และการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง
2. การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง
3. การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง
4. การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรคโดยรัฐ
5. การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมือง โดยรัฐ การจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง และการควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมือง
6. การตรวจสอบสถานะทางการเงินของพรรคการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบและการเปิดเผยที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมือง
7. การจัดทำบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายของพรรคการเมือง และบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง ซึ่งต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่าย

ประจำปีของพรรคการเมืองในทุกรอบปีปฏิทิน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ

การก่อตั้ง “กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 กำหนดให้มี “กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง” ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมือง และการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมือง ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (มาตรา 56)

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง และควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียน โดยที่ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง และควบคุมดูแลกองทุน ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่แทน โดยคณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยนายทะเบียนเป็นประธานกรรมการ กรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย 1 คน ผู้แทนกระทรวงการคลัง 1 คน ผู้แทนสำนักงบประมาณ 1 คน ผู้แทนของพรรคการเมืองซึ่งสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเลือกกันเองจำนวน 3 คน และผู้แทนของพรรคการเมืองซึ่งไม่มีสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเลือกกันเองจำนวน 1 คน เป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 57)

ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง ให้จัดสรรให้เป็นรายปีตามโครงการและแผนงานในการดำเนินกิจการของแต่ละพรรคการเมืองที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด โดยให้คำนึงถึงจำนวนสมาชิกซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง จำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่พรรคการเมืองได้รับในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังสุด จำนวนสมาชิกของพรรคการเมือง และจำนวนสาขาพรรคการเมือง ตามลำดับ (มาตรา 58) ให้พรรคการเมืองใช้จ่ายเงินสนับสนุนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของเงินสนับสนุนที่พรรคการเมืองได้รับเพื่อการบริหารพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง การหาสมาชิกเพิ่ม การใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป (มาตรา 59) คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดให้พรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนในเรื่อง

ค่าไปรษณียากร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภคและด้านอื่น ๆ เพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (มาตรา 61)

พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป (มาตรา 62)

ในกรณีที่พรรคการเมืองใดได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ถ้าต่อมาปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองนั้นไม่ดำเนินการตามมาตรา 37 มาตรา 38 มาตรา 39 หรือมาตรา 40 ให้นายทะเบียนเรียกคืนเงินสนับสนุนดังกล่าวและให้นายทะเบียนนำเงินสนับสนุนที่เรียกคืนส่งเข้ากองทุน (มาตรา 63)

พรรคการเมืองใดได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ภายหลังปรากฏว่ามีเหตุต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้พรรคการเมืองนั้นคืนเงินสนับสนุนแก่กองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (มาตรา 64)

พรรคการเมืองข่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุที่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62 โดยที่เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ดังกล่าวข้างต้น ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น (มาตรา 65)

ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบไปเพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา 35 หรือมาตรา 62 หรือกระทำการตามมาตรา 66 ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไป จะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา 8 อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป (มาตรา 69)

หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนซึ่งสั่งการตามมาตรา 33 วรรคสาม หรือมาตรา 34 วรรคสาม หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 หรือมาตรา 62 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท (มาตรา 80)

คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือประธานสาขาพรรคการเมืองผู้ใดไม่จัดทำบัญชีการทำบัญชีของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมือง แล้วแต่กรณี ตามมาตรา 37 หรือจัดทำบัญชีโดยละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการเท็จในบัญชี แก้ไขบัญชี ซ่อนเร้นหรือ

ทำหลักฐานในการลงบัญชีอันจะเป็นผลให้การแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 39 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท (มาตรา 83)

อาศัยอำนาจตามมาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 58 มาตรา 59 มาตรา 61 มาตรา 62 มาตรา 63 และมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2541 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมืองตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองผ่านกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมาและได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองแล้วสองครั้ง โดยประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2 ฉบับ ได้แก่ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2542 และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2543 เพื่อให้หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานของกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

หลักการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

หลักการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง กำหนดไว้ 4 ประการ ได้แก่ (ข้อมูล ณ 2549)

1. การจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้แก่พรรคการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง กล่าวคือ

1.1 การบริหารพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง

1.2 การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาสาขาพรรคการเมืองให้เป็นตัวแทนของพรรคในการดำเนินกิจการทางการเมือง

1.3 ส่งเสริมให้พรรคการเมืองทำหน้าที่ของพรรคการเมืองตามอุดมการณ์ นโยบาย และแนวทางของแต่ละพรรค

1.4 ส่งเสริมให้สมาชิกพรรคการเมืองและประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง

2. การจัดสรรเงินกองทุนฯ เพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองเป็นการจัดสรรในลักษณะเงินอุดหนุนให้แก่พรรคการเมืองตามโครงการและแผนงาน ซึ่งจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 31 ธันวาคม ของปีที่ได้รับการจัดสรร และไม่ผูกพันวงเงินของกองทุนในปีถัดไป โดยรายจ่ายของโครงการไม่ควรเป็นรายจ่ายประจำซึ่งพรรคการเมืองต้องดำเนินการโดยปกติอยู่แล้ว และเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ เป็นเพียงเงินช่วยเสริมให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมของพรรคได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การพิจารณาจัดสรรเงินตามแผนงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด พรรคการเมืองจะต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของวงเงินสนับสนุนที่พรรคการเมืองได้รับเพื่อการบริหารพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง การหาสมาชิกเพิ่ม การใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป โดยการจัดสรรเงินควรสะท้อนภาพการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ

4. การพิจารณาค่าใช้จ่ายของโครงการและแผนงานที่พรรคการเมืองขอรับการสนับสนุน จะพิจารณาค่าใช้จ่ายโดยถือตามมาตรฐานของทางราชการเป็นเกณฑ์ ในการจัดสรรเงินและปรับปรุงโครงการให้เหมาะสม และอยู่ในกรอบวงเงินที่แต่ละพรรคจะได้รับจัดสรร

หลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกองทุนเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง

การจัดสรรเงินกองทุนเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองตามโครงการและแผนงานในแต่ละปี เมื่อมีการกำหนดวงเงินของกองทุนที่จะจ่ายแล้ว คณะกรรมการกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองจะอาศัยเกณฑ์ 4 ประการในการจัดสรร ดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์ที่ 1 จัดสรรตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองเท่าที่มีอยู่ *ร้อยละ 35*

หลักเกณฑ์ที่ 2 จัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่พรรคการเมืองได้รับในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด *ร้อยละ 30*

หลักเกณฑ์ที่ 3 จัดสรรตามจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่แจ้งต่อนายทะเบียน ซึ่งพรรคการเมืองตรวจสอบและรับรองความถูกต้องแล้ว **ร้อยละ 20**

หลักเกณฑ์ที่ 4 จัดสรรตามจำนวนสาขาพรรคซึ่งนายทะเบียนได้รับรองการจัดตั้งแล้ว และในเขตเลือกตั้งเดียวกันจะนำสาขาของแต่ละพรรคมาคำนวณเพียงสาขาเดียว **ร้อยละ 15**

แผนงานดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ในเรื่องแผนงานดำเนินกิจการของพรรคการเมืองนั้น ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องกองทุน เพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกำหนดให้ พรรคการเมืองจัดทำโครงการขอรับเงินสนับสนุน จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีโครงการตามแผนงานที่กำหนด ต่อไปนี้

1. แผนงานการบริหารพรรคการเมือง
2. แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง
3. แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม
4. แผนงานการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง
5. แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

โดยแต่ละแผนมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนดังต่อไปนี้

1. แผนงานการบริหารพรรคการเมือง

นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มีผลบังคับใช้ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองที่แจ้งการจัดตั้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองจำนวนมากยังคงมีปัญหาด้านโครงสร้างของพรรคเนื่องจากองค์กรของพรรครวมศูนย์อำนาจการบริหารและการตัดสินใจไว้ที่สำนักงานใหญ่ โดยให้ความสำคัญกับการวางรากฐาน และสร้างความเข้มแข็งให้กับสาขาพรรคค่อนข้างน้อยซึ่งข้ออ้างที่สำคัญของพรรคการเมืองต่าง ๆ ก็คือการขาดแคลนงบประมาณ กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจึงกำหนดให้พรรคการเมือง ที่ต้องการขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนจะต้องจัดทำโครงการตามแผนงานการบริหาร พรรคการเมืองด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1.1 ส่งเสริมการบริหารงานของพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง
- 1.2 เสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรของพรรคการเมือง
- 1.3 พัฒนานโยบาย อุดมการณ์ของพรรคการเมือง

ภายใต้วัตถุประสงค์ดังกล่าวกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองมีเป้าหมายให้พรรคการเมืองมีการบริหารงานที่เข้มแข็ง และสามารถทำหน้าที่ของพรรคการเมืองได้กว้างขวางขึ้น โดยมีแนวทางและมาตรการที่สำคัญคือ ประการแรก สนับสนุนให้สำนักงานใหญ่ของพรรคสามารถบริหารจัดการของพรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง สนับสนุนให้พรรคการเมืองสามารถจัดโครงสร้างการดำเนินงานของพรรคให้รองรับภารกิจได้กว้างขวางมากขึ้น ประการที่สาม สนับสนุนให้พรรคการเมืองมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายใน ประการที่สี่ สนับสนุนให้พรรคการเมืองมีโครงการ/กิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างระบบความสัมพันธ์กับสาขาพรรค และ ประการสุดท้าย สนับสนุนให้พรรคการเมืองมีการพัฒนา แนวนโยบายและอุดมการณ์ และเผยแพร่ต่อสมาชิกและประชาชน

2. แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง

การพัฒนาสาขาพรรคการเมืองนับว่ายังเป็นปัญหาที่สำคัญของพรรคการเมืองไทยที่ยังไม่สามารถพัฒนาให้พรรคมีความเข้มแข็งตามวัตถุประสงค์แห่งการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองได้ กล่าวคือ นับจากเริ่มมีการจัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมืองโดยกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา พรรคการเมืองต่าง ๆ ได้มีการจัดตั้งสาขาพรรคเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการดำเนินงานของสาขาพรรค และขาดเจตจำนงและวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองผ่านสาขาพรรค สาขาพรรคจำนวนมากจัดตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจในพรรค หรือต้องการให้สาขาเป็นแหล่งหาสมาชิกเพื่อให้พรรคสามารถดำเนินการต่อไปได้ตามเงื่อนไขบังคับของกฎหมาย และใช้จำนวนสมาชิกที่มากเป็นฐานในการขอรับการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากรัฐ กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจึงกำหนดให้พรรคการเมืองที่ต้องการขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนจะต้องจัดทำโครงการตามแผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมืองด้วย ภายใต้วัตถุประสงค์ของแผนงาน 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการบริหารสาขาพรรค
2. เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้มีคุณภาพ
3. เพื่อการพัฒนาบุคลากรของสาขาพรรค

โดยมีเป้าหมายให้พรรคการเมืองทุกพรรคมีการจัดตั้งองค์กรของสาขาพรรค มีการกำหนดภารกิจ บทบาท หน้าที่ของสาขาพรรคให้ชัดเจน สามารถดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสาขาได้อย่างมีคุณภาพ กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจึงได้วางแนวทางและมาตรการสำหรับการดำเนินงานของพรรคการเมือง ดังนี้ ประการแรก ให้พรรคการเมืองมีการวางแผนในแต่ละปีเพื่อพัฒนาสาขาพรรคการเมืองให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นศูนย์กลางของพรรค

ในระดับเขตเลือกตั้ง ประการที่สอง สนับสนุนให้สาขาพรรคสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สาม สนับสนุนให้สาขาพรรคมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสาขาพรรคและสมาชิกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และประการสุดท้าย สนับสนุนให้สาขาพรรคเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมของพรรคในระดับพื้นที่ เพื่อให้สาขาพรรคมีกิจกรรมร่วมกับสมาชิกและประชาชน

3. แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม

ในทางทฤษฎีพรรคการเมืองคือการรวมตัวกันของบุคคลที่ที่มีความคิดเห็นตรงกัน ในหลักการปกครองอย่างกว้างๆ และต้องการนำหลักการเช่นว่านั้นไปสู่การปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ของชาติ การพัฒนาพรรคการเมืองตามแนวทางของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองมีเป้าหมายหลักอีกประการหนึ่งในการสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีความเป็นพรรคของปวงชน โดยประชาชนสามารถร่วมเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสามารถตรวจสอบ กำกับดูแลได้ แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม จึงเป็นอีกแผนงานหนึ่งที่กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกำหนดให้พรรคการเมืองที่ต้องการขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนจะต้องจัดทำโครงการตามแผนนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนพรรคการเมืองขยายฐานสมาชิกพรรคการเมืองไปสู่มวลชน และเป็นที่ยอมรับของประชาชน
2. ส่งเสริมและสนับสนุนพรรคการเมืองในการหาสมาชิกเพิ่ม
3. ให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของพรรคการเมือง

ทั้งนี้ โดยอาศัยแนวทางและมาตรการที่เป็นการสนับสนุนให้ (1) พรรคการเมืองมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกพรรค โดยดำเนินการผ่านสาขาพรรค (2) พรรคการเมืองหาสมาชิกพรรคเพิ่มเติม และ (3) พรรคการเมืองมีกิจกรรมติดต่อกับประชาชนในพื้นที่ ในท้ายที่สุดกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองคาดหวังว่าพรรคการเมืองทั้งหลายจะสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นพรรคการเมืองของปวงชน โดยประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองได้อย่างแท้จริง

4. แผนงานการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

สิ่งที่ทำให้พรรคการเมืองมีความแตกต่างจากกลุ่มผลประโยชน์โดยทั่วไปก็คือ พรรคการเมืองต้องการเข้าไปมีบทบาทในการปกครองโดยการส่งผู้สมัครลงแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่พรรคการเมืองต้องเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจึงกำหนดให้พรรคการเมืองที่ต้องการขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุน

สามารถจัดทำโครงการตามแผนงานการใช้จ่ายในการเลือกตั้งได้ในปีที่มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการสนับสนุน พรรคการเมืองให้สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อการเป็นผู้แทนของประชาชน ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ดังนั้น กองทุนเพื่อการพรรคการเมืองมีความมุ่งหมายที่จะเห็น ว่า เมื่อพรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนจากกองทุนไปแล้วพรรคการเมืองจะสามารถส่งสมาชิกลงสมัคร รับเลือกตั้ง และมีกิจกรรมการหาเสียงเลือกตั้ง จนได้รับคะแนนเสียงสนับสนุนจากประชาชนมาก เพียงพอที่จะทำให้สมาชิกของพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนของประชาชนได้ในที่สุด

5. แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

พรรคการเมืองเป็นหน่วยที่สำคัญในการกระจายความเชื่ออุดมการณ์ทางการเมือง นโยบายทางการเมืองให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใส การช่วยกล่อมเกลตาทางการเมืองจึงเป็นบทบาท และหน้าที่สำคัญของพรรคการเมือง ซึ่งอาจกระทำได้ทั้งโดยตรงผ่านการจัดกิจกรรมให้ความรู้ ทางการเมืองแก่ประชาชน และโดยอ้อมผ่านการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ในระยะ ที่ผ่านมา กิจกรรมของพรรคการเมืองที่เป็นการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชน ทั่วไป ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมในการประชุม อบรม สัมมนา การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ การจัดทำข้อมูลข่าวสารของพรรค การแถลงผลงานของพรรค ซึ่งยังจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับพรรคและส่วนมากเป็นการดำเนินกิจกรรมโดยสำนักงานใหญ่ของพรรค

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกำหนดให้พรรคการเมืองที่ต้องการขอรับเงิน สนับสนุนจากกองทุนจะต้องจัดทำโครงการตามแผนนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สนับสนุนให้พรรคการเมืองทำหน้าที่ของพรรคการเมืองในการให้ความรู้ ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปอย่างแพร่หลายกว้างขวางขึ้น
2. ให้สมาชิกและประชาชน ตระหนักถึงความสำคัญของพรรคการเมือง ในการทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักของระบอบประชาธิปไตย

ภายใต้ความมุ่งหวังที่จะทำให้พรรคการเมืองขยายบทบาทในการให้ความรู้ ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปได้อย่างกว้างขวาง โดยผ่านการดำเนินการของสาขา พรรค ตามแนวทางและมาตรการที่กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองวางไว้ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก พรรคการเมืองมีการจัดกิจกรรมในการนำเสนอแนวทางหรือนโยบายของพรรค ไปสู่การปฏิบัติแก่ประชาชน ประการที่สอง สาขาพรรคมีความเข้มแข็งเพียงพอในการจัดกิจกรรม ที่เป็นการเสริมสร้างความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป และประการที่สาม

กิจกรรมการให้ความรู้ทางการเมืองของพรรคการเมืองมีการเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวางจนประชาชนเห็นความสำคัญของพรรคการเมืองมากขึ้น

นอกจากนี้ เพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกลยุทธ์ของแต่ละพรรคการเมืองได้อย่างเหมาะสม การใช้จ่ายเงินตามแผนงานทั้ง 5 แผนงาน จึงไม่กำหนดสัดส่วน โดยให้พรรคการเมืองเป็นผู้กำหนดเอง แต่พรรคการเมืองจะต้องทำครบทุกแผนตามเกณฑ์มาตรฐานในการจัดทำโครงการและแผนงานของพรรคการเมืองดังที่จะได้นำเสนอต่อไป

เกณฑ์มาตรฐานในการจัดทำโครงการและแผนงานของพรรคการเมือง

กองทุนฯ มีการวางเกณฑ์มาตรฐาน โดยกำหนดเป็นกรอบในการจัดทำโครงการและการสนับสนุนในแผนงานการบริหารพรรคการเมืองตามแผนงาน ดังนี้

1. แผนงานการบริหารพรรคการเมือง กำหนดไว้ 4 เรื่อง ได้แก่
  - 1.1 การวางระบบสารสนเทศ
  - 1.2 การจัดพิมพ์นโยบาย ข้อบังคับ ใบสมัคร บัตรสมาชิก
  - 1.3 การอบรมพัฒนาบุคลากรของพรรค และ
  - 1.4 การประชุมใหญ่สามัญประจำปี
2. แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง กำหนดไว้ 3 เรื่อง ได้แก่
  - 2.1 การประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสาขา
  - 2.2 การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป และ
  - 2.3 การหาสมาชิกเพิ่ม
3. แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคและการหาสมาชิกเพิ่ม กำหนดไว้ 2 เรื่อง ได้แก่
  - 3.1 การประชุม อบรม สัมมนา และ
  - 3.2 การสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นการดำเนินการตามนโยบายพรรค
4. แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป กำหนดไว้ 3 เรื่อง ได้แก่
  - 4.1 การประชุม อบรม สัมมนา
  - 4.2 จัดหมายข่าว วารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ และ
  - 4.3 การใช้สื่อต่างๆ

5. แผนงานการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง กำหนดไว้ 4 เรื่อง ได้แก่

- 5.1 สนับสนุนเฉพาะ โครงการที่ดำเนินการในประเทศ และไม่รวมค่าสมัครรับเลือกตั้ง
- 5.2 การดำเนินโครงการตามที่ได้รับอนุมัติดำเนินการได้เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเท่านั้น
- 5.3 การใช้จ่ายต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งเท่านั้น
- 5.4 พรรคการเมืองที่จัดทำโครงการจะต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำโครงการและแผนงานเพื่อขอการสนับสนุน

ขั้นตอนการจัดทำโครงการและแผนงานเพื่อขอการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองที่ใช้อยู่ในปัจจุบันประกอบด้วย 5 ขั้นตอน เริ่มจากขั้นตอนที่ 1 การยื่นเสนอโครงการ กำหนดระยะเวลาการยื่นเสนอโครงการและแผนงานของพรรคของรอบปีถัดไปไว้ภายในเดือนสิงหาคมของทุกปี และ“พรรคการเมืองที่ไม่ส่งโครงการและแผนงานภายในเวลาที่กำหนด จะหมดสิทธิ์ได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุนจากกองทุนในรอบปีถัดไป” ขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจะเป็นผู้พิจารณาตามหลักเกณฑ์และให้ความเห็นชอบ จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนที่ 3 ซึ่งเป็นการจัดสรรเงินสนับสนุนให้แก่พรรคการเมือง โดยเมื่อพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดสรรเงินแล้ว ให้พรรคการเมือง ดำเนินการตามขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินสนับสนุนดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนการใช้จ่าย 4 งวด ๆ ละ 3 เดือน
2. เปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารกรุงไทย
3. ยื่นขอเบิกเงินตามโครงการที่ได้รับจัดสรรตามงวดการใช้
4. การเบิกเงินจากบัญชี จะต้องผู้มีอำนาจสั่งจ่ายอย่างน้อย 2 ใน 3 คน

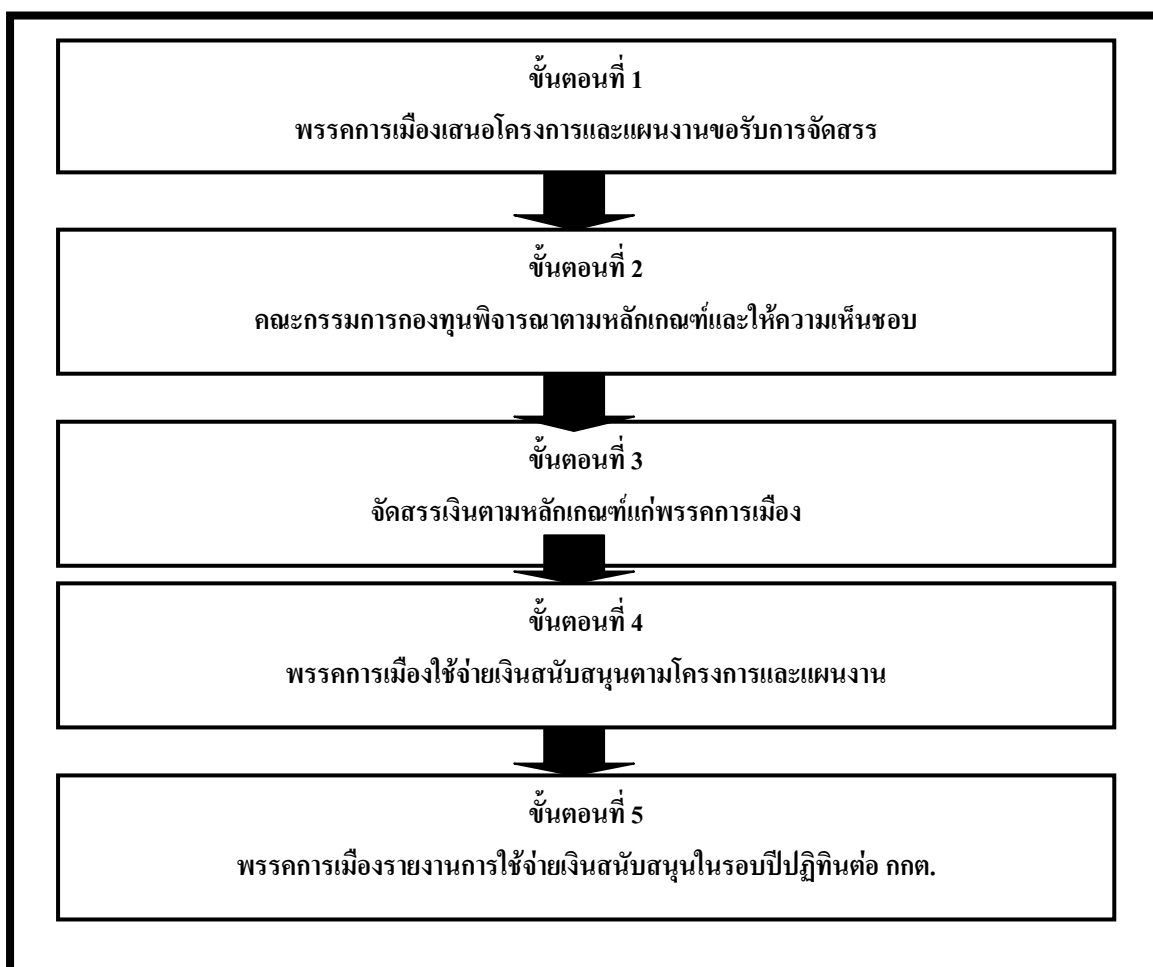
การใช้จ่ายเงินสนับสนุนตามโครงการและแผนงานซึ่งเป็นขั้นตอนที่ 4 นั้นพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการโดย

1. การดำเนินโครงการจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจของพรรค และการใช้จ่ายเงินจะต้องเป็นไปตามรายการที่ได้รับจัดสรรไว้ในโครงการเท่านั้น
2. ต้องลงบัญชีรายรับ-รายจ่าย และเก็บหลักฐานทางการเงินไว้เพื่อการตรวจสอบ
3. ถ้ามีการจัดซื้อครุภัณฑ์ต้องมีการจัดทำทะเบียนควบคุมทรัพย์สินไว้เป็นหลักฐาน

ขั้นตอนที่ 5 เป็นเรื่องของการรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุน โดยเมื่อสิ้นสุดโครงการ พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนจะต้องรายงานเงินคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธ.ค. ของปีที่ได้รับจัดสรร พร้อมนำส่งเงินเหลือคืนพร้อมดอกเบี้ยภายในเดือนมกราคมของปีถัดไป และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในเดือนมีนาคม ของปีถัดไป

จากขั้นตอนการจัดทำโครงการและแผนงานเพื่อขอการสนับสนุนข้างต้น สามารถแสดงเป็นขั้นตอนเพื่อความเข้าใจอย่างง่ายได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 2.1 ขั้นตอนการจัดทำโครงการและแผนงาน
เพื่อขอการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

อย่างไรก็ตาม อาจมีบางกรณีที่พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนจะต้องคืนเงินสนับสนุนแก่กองทุน ซึ่งเหตุที่ต้องเรียกคืนเงินสนับสนุนมีอยู่ 2 กรณี คือ (1) นายทะเบียนพรรคการเมืองพบว่าพรรคการเมืองไม่ดำเนินการตามโครงการหรือแผนงานที่ได้รับการสนับสนุนไปแล้ว และ (2) พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนไปแล้วมีเหตุต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง

การติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

เพื่อให้การใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองโดยรัฐผ่านการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง การติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองถือเป็นการดำเนินการที่สำคัญของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองด้วยอีกประการหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันการติดตามประเมินผลมีการดำเนินการในสองช่วง ได้แก่ การติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินงานตามโครงการและการติดตามประเมินผลภายหลังการดำเนินงาน ตามรายละเอียดดังนี้

1. การติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินงานตามโครงการ แบ่งการติดตามเป็นสองลักษณะ คือ

ลักษณะแรก การติดตามการใช้จ่ายตามงวดเงิน โดยให้พรรคการเมือง (1) จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินในแต่ละงวดเสนอต่อ กกต. และ (2) ในการเบิกจ่ายเงินในแต่ละงวด จะต้องมีการรายงานการใช้จ่ายเงินในงวดที่ผ่านมา

ลักษณะสอง การติดตามการจัดกิจกรรม/การจัดพิมพ์เอกสารต่างๆ โดยให้พรรคการเมือง (1) แจ้งกำหนด วัน เวลา สถานที่ ก่อนการดำเนินโครงการลักษณะประชุม สัมมนา แก่ กกต. ล่วงหน้า 15 วัน และ (2) ส่งเอกสารที่จัดพิมพ์ให้ กกต. ทราบ จำนวนอย่างละ 5 ชุด

2. การติดตามประเมินผลภายหลังการดำเนินงาน มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินโดยให้พรรคการเมือง

2.1 รายงานเงินคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธ.ค. ของปีที่ได้รับจัดสรร พร้อมนำส่งเงินเหลือคืนพร้อมดอกผลภายในเดือนมกราคมของปีถัดไป

2.2 จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงิน ยื่นต่อ กกต. ภายในเดือน มี.ค. ของปีถัดไป และ

2.3 จะต้องส่งงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองความถูกต้องให้ นายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเดือนพฤษภาคมของทุกปี

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพรรคการเมืองโดยนำหลักการการให้การสนับสนุนแก่พรรคการเมือง โดยรัฐมาใช้ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 328 กำหนดให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จะต้องมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมือง ซึ่งต่อมาในภายหลังเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ในมาตรา 56 ได้กำหนดให้มีกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานของกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง

โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 58 มาตรา 59 มาตรา 61 มาตรา 62 มาตรา 63 และมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2541 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานของกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง จนถึงปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองแล้วสองครั้ง โดยประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2 ฉบับ ได้แก่ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2542 และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2543 เพื่อให้หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานของกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สุด